

แนวความคิด หลักการทั่วไป และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีแนวความคิด หลักการทั่วไป และทฤษฎีสำคัญที่เกี่ยวข้องในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองของประชาชน นับว่าเป็นสิ่งที่น่าได้รับการพิจารณาทบทวนในรายละเอียด ทั้งนี้เพื่อที่จะใช้เป็นฐานที่สำคัญในการกำหนดขอบข่าย สมมติฐาน และตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเรื่องนี้ รวมทั้งเป็นฐานกำหนดเรื่องชี้วัดค่าของตัวแปรและกำหนดออกแบบในการวิเคราะห์

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

ก่อนจะกล่าวถึง "การมีส่วนร่วมทางการเมือง" มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะขอกล่าวถึงคำว่า "การเมือง" ก่อน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น¹

Alfred de Grazia กล่าวว่า "การเมือง" นอกจากจะหมายถึงการปกครองหรือรัฐบาลแล้ว ยังหมายความรวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ การตัดสินใจของรัฐบาล²

---

¹ คนที่ไม่สามารถหาจำกัดความ (define) วัตถุซึ่งเขาศึกษาจะไม่รู้ว่าเขากำลังแสวงหาอะไร และถ้าเขาไม่รู้สิ่งที่เขา กำลังแสวงหา เขาจะทราบได้อย่างไรว่าเขาพบมันแล้วหรือยัง โปรดดู E.E. Schattschneider, Two Hundred Million Americans in Search of a Government (New York: Holt, Rinehart & Winston, 1969), p. 8.

² Alfred de Grazia, Political Behavior (New York: Free press, 1965), p. 24.

Harold D. Lasswell ได้ให้ความหมาย "การเมือง" ว่าเป็นเรื่องการแข่งขันคุณค่าทางสังคม (social values) ว่าใครทำอะไร ได้เมื่อไรและอย่างไร คุณค่าทางสังคมมี 8 ประการ คือ อำนาจ การยอมรับ ความยุติธรรม ความรัก การกินคืออยู่ที่ ความมั่งคั่ง ความรอบรู้ และทักษะ³

เท่าที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า "การเมือง" (Politics) มีความหมายกว้างมาก⁴ ซึ่งทำให้ความหมายของคำว่า "การมีส่วนร่วมทางการเมือง" มีความหมายกว้างตามไปด้วย ตัวอย่าง เช่น Huntington และ Dominguez กล่าวว่า "การมีส่วนร่วมทางการเมือง" คือ กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้ สำเร็จหรือล้มเหลว สมัครงหรือไม่สมัครง ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงรวมถึง การเลือกตั้ง การรวมพรรคทำเสียง การรวมตัวเพื่อขังกองหรือกดดันรัฐบาล การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง⁵

³ Harold D. Lasswell, Politics: Who Gets What, When, How (New York: World Publishing Company, 1958), pp. 13-23.

⁴ Milbrath กล่าวว่าแต่ละรูปแบบของสังคมมนุษย์จะต้องมีรูปแบบของการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง โปรดดู Lester W. Milbrath, Political Participation: How Why Do People Get Involved in Politics (Chicago: Rand McNally & Company, 1965), p. 1.

⁵ Samuel P. Huntington and Jorge I. Dominguez, "Political Development," in Handbook of Political Science: Macropolitical Theory Vol. 3 eds. Fred Greenstein and Nelson Polsby (Reading, Mass: Addison-Wesley, 1975), p. 33.

Myron Weiner ได้สำรวจและรวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 ที่มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ กันไว้ดังนี้⁶

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศ
2. ความพยายามที่สำเร็จผลในการใช้อิทธิพลต่อการปฏิบัติของรัฐบาลหรือการ
 เลือกลงนำ
3. การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายและชอบธรรม
4. การมีตัวแทน (representation) ทางการเมือง
5. มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องในทางการเมือง
6. การกระทำที่ต่อเนื่องและมีผลกลับกัน ที่อาจเป็นการดำเนินการของสถาบัน
 หรือเป็นการกระทำที่มีผลรุนแรงในทันทีทันใด เช่น การก่อการจลาจล
7. การกระทำที่มุ่งเลือกผู้นำทางการเมือง มุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ
 หรือพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการบริหารราชการ
8. การกระทำที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติเท่านั้น
9. การกระทำที่เป็นการกระทำทางการเมือง (a political act)
10. ความรู้สึกผิดแปลกสภาวะทางการเมือง (alienation)

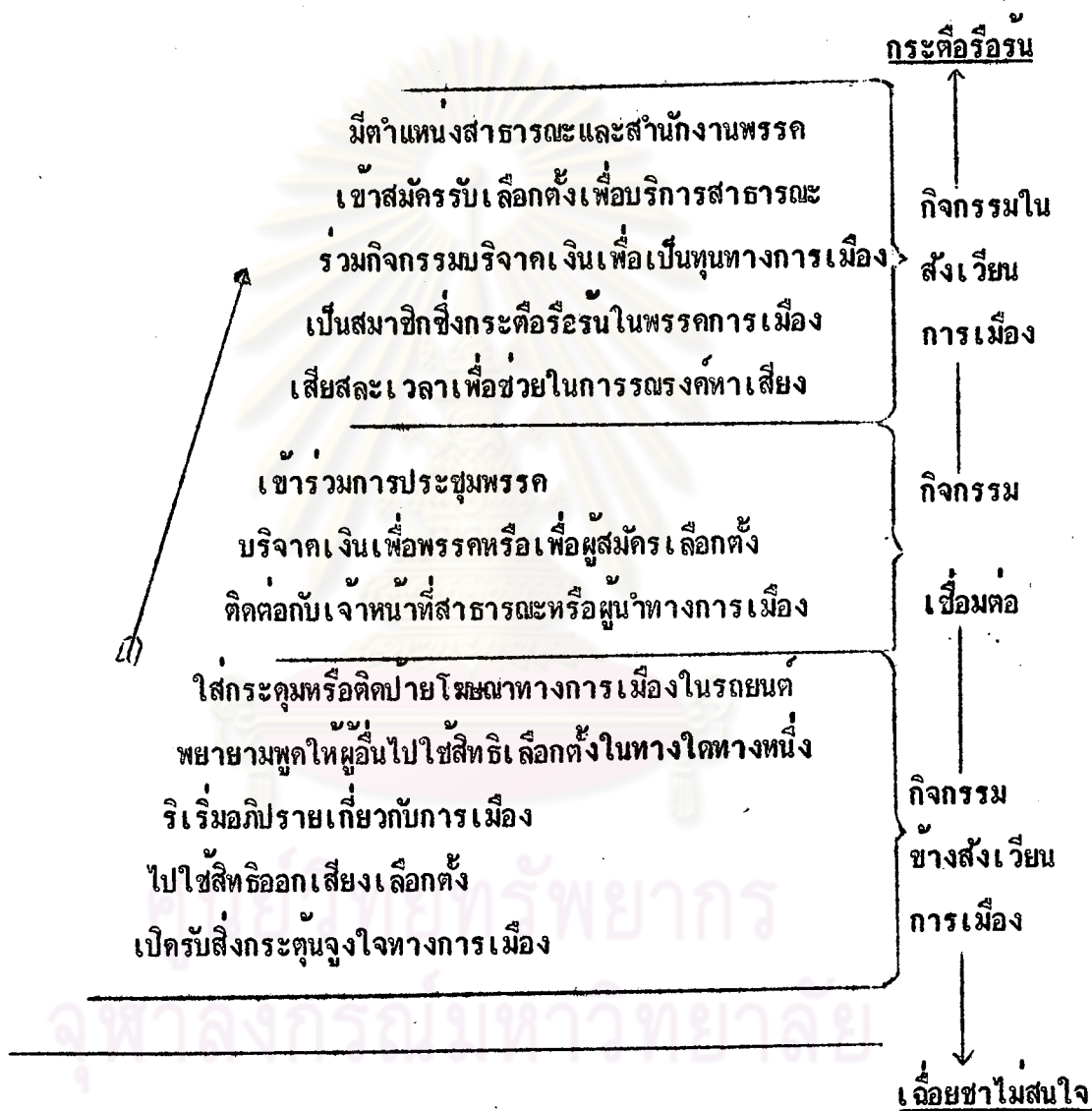
⁶Myron Weiner, "Political Participation: Crisis of the Political Process," Crisis and Sequences in Political Development, ed. Leonard Binder (Princeton: Princeton University Press, 1971), pp. 161-163.

Lester W. Milbrath ได้จัดระดับของการผูกพันทางการเมืองดังที่ได้แสดงไว้

ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1

ลำดับขั้นของความผูกพันทางการเมือง

แหล่งที่มา: Milbrath, Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics, p. 12.

Milbrath ได้กล่าวว่าผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องของทางการเมืองในระดับสูง เช่น กิจกรรมในสังเวียนการเมือง (gladiatorial activities) มีทางเป็นไปได้อย่างยิ่งว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับกลางลงมา คือ กิจกรรมเชื่อมต่อ (transitional activities) และกิจกรรมข้างสังเวียนการเมือง (spectator activities) และผู้ที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (ลำดับชั้นที่ 2 นับจากกลาง) ก็มักจะเป็นผู้ที่เป็กรับสิ่งกระตุ้นทางการเมือง (political stimuli) ที่ลำดับต่ำสุดด้วย⁷

เท่าที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า "การเมือง" มีความหมายถึงการแบ่งปันคุณค่าต่าง ๆ ทางสังคม จึงมีความหมายกว้างมาก ซึ่งทำให้ "การมีส่วนร่วม" ทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่กว้างขวาง การกระทำต่อสังคมในรูปใดรูปหนึ่งยอมกระทบต่อการเมือง เพียงแต่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นลักษณะที่กระตุ้นหรือเมินเฉยเท่านั้น⁸

การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดมกับด้วยความสำนึกของตนเอง

(Mobilized versus Autonomous Participation)⁹

แมวนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ก็กล่าวมาบ้างแล้วในบทที่ 1 ได้กล่าวว่า ผู้ที่

⁷Ibid., pp. 17-19.

⁸Ibid., p. 14.

⁹มีผู้สงสัยว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดมถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ Weiner อธิบายว่า ควรอย่างยิ่งที่จะถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยแมแต่การเลือกตั้งซึ่งผู้เลือกตั้งไม่มีสิทธิเลือกผู้สมัครก็ถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย โปรดดู Myron Weiner, "Political Participation: Crisis of the Political Process," in Crisis and Sequences in Political Development, eds. Leonard Binder et al. (Princeton: Princeton University Press, 1971), p. 164.

มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองก็มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในเขตชนบท

แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือประชาชนจำนวนมากซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมการเมืองต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้ง การเดินขบวน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ฯลฯ ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เนื่องมาจากความสนใจเป็นส่วนตัวของตนเอง ในอันที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ดังเช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในสังคมดั้งเดิมในชนบททางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของตุรกี ซึ่งพบว่ามีอัตราสูงมากกว่าการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดที่ทันสมัยของยุโรปตะวันตก หรือในเขตเมืองที่เจริญของตุรกีเองด้วยซ้ำ¹⁰

อย่างไรก็ดี "แนวความคิด" เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเอง (mobilized and autonomous participation) ก็ยังเป็นปัญหาอยู่บ้างในแง่ของการนิยามหรือจำกัดความหมาย

Huntington และ Nelson ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ 4 ประการคือ¹¹

ประการแรก ความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดมและด้วยความสำนึกของตนเองนั้นเป็นการแบ่งแยกได้ชัดเจนในหลักการมากกว่าความเป็นจริง เป็นการยากที่จะชี้ชัดลงไปได้ว่ากิจกรรมใดเป็นกิจกรรมที่ถูกระดมและกิจกรรมใดเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเอง เท่านั้น ไม่มีการถูกระดมเข้ามาปะปนเลย การกำหนดความหมาย

¹⁰ Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson, No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries (Cambridge: Harvard University Press, 1976), p.7.

¹¹ Ibid., pp. 8-10.

ของทั้งสองกรณีดังกล่าวจึงค่อนข้างจะเป็นไปตามอำเภอใจ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมซึ่งแสดงออกโดยความช่วยเหลือของรัฐบาลเป็นระคมหรือไม่ ขณะเดียวกันกิจกรรมซึ่งแสดงออกโดยการสนับสนุนของพรรคการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองฝ่ายค้าน เป็นการมีส่วนร่วมด้วยความสำนึกของตนเองหรือไม่ เป็นต้น

กล่าวอย่างสั้น ๆ ก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเองนั้นไม่สามารถแบ่งแยกออกเป็นสองส่วนได้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่ผู้จะทำการวิจัยจะกำหนดให้เหมาะสมกับกรณีเป็นคราว ๆ ไป

ประการที่สอง ในทางปฏิบัติ ระบบการเมืองหนึ่ง ๆ จะมีทั้งการมีส่วนร่วมโดยถูกระดมและด้วยความสำนึกของตนเองผสมกันอยู่ ลักษณะอย่างนี้จะมีความแตกต่างกันไม่ใช่เฉพาะการกระทำของบุคคลเท่านั้น แต่จะแตกต่างกันตามระดับของระบบการเมือง (the level of political systems) ด้วย ระดับการมีส่วนร่วมด้วยความสำนึกของตนเองในระบบการเมืองประชาธิปไตยจะมีมากกว่าในระบบเผด็จการหรือระบบเผด็จการควบคุมเบ็ดเสร็จ (authoritarian or totalitarian systems) แต่การจะตีความว่ามีความมีส่วนร่วมด้วยความสำนึกของตนเองจะมีเฉพาะในระบบประชาธิปไตยก็เป็นความเข้าใจที่ผิด เพราะว่าเป็นระบบเผด็จการหรือเผด็จการควบคุมเบ็ดเสร็จก็มีการมีส่วนร่วมด้วยความสำนึกของตนเองเช่นเดียวกัน กล่าวคือ แม้ว่าจะไม่มีการเลือกตั้ง หรือการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แต่ระบบเผด็จการที่มีกิจกรรมด้านอื่น เช่น การติดต่อนักการเมือง (lobbying) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง กิจกรรมการรวมในองค์กรต่าง ๆ และการใช้ความรุนแรงในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น

ประการที่สาม ถ้าพิจารณาในรายละเอียด จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมโดยถูกระดมและด้วยความสำนึกของตนเองนั้นถ้าย้อนไปมาหากันได้ พฤติกรรมซึ่งโดยเริ่มต้นเป็นแบบการมีส่วนร่วมโดยถูกระดม อาจกลายเป็นการมีส่วนร่วมแบบด้วยความสำนึกของตนเองก็ได้ เป็นต้นว่า กลุ่มลูกจ้างของโรงงานในคอนแรกอาจไปออกเสียงเลือกตั้งเพราะการชักชวนแต่ต่อมาอาจมีความสำนึกถึงพรรคการเมืองที่ดีที่สุดเพื่อชนชั้นของเขาและเพื่อชาติก็ได้ เช่น

เดียวกัน พวกที่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในระบบเผด็จการในระยะเริ่มแรกอาจกระทำไป เพราะความกลัวหรือถูกกดดันจากภายนอก แต่ต่อมาอาจกระทำเพราะมีความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง (civic duty) เพื่อสนับสนุนระบบและผู้นำของระบบ เป็นต้น

ในทางตรงกันข้าม ผู้ซึ่งมีส่วนร่วมในระยะเริ่มแรกเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเอง อาจกลายเป็นผู้มีส่วนร่วมโดยถูกระดมไต่เนื่องจากอิทธิพล ขององค์กรบางองค์กร หรือโดยเพื่อนบ้าน เป็นต้น

ประการที่สี่ ผลอันเกิดจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเองก่อให้เกิดผลคล้าย ๆ กัน เพราะฉะนั้นทั้งการร่วมทางการเมืองโดยถูกระดมหรือด้วยความสำนึกของตนเอง ต่างก็สามารถก่อให้เกิดผลต่อระบบการเมืองและผู้นำทางการเมืองเช่นเดียวกัน

จากเหตุผลทั้ง 4 ประการ จะเห็นได้ว่าการแยกแยะความแตกต่างระหว่าง การมีส่วนร่วมโดยถูกระดมกับความสำนึกของตนเองนั้นยังเป็นปัญหาอยู่ ส่วนใหญ่นักวิจัยจะทำการออกแบบการวิจัยและกำหนดค่านิยามให้เหมาะสมเป็นคราว ๆ ไป (สำหรับค่านิยามในการวิจัยครั้งนี้ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1)

อย่างไรก็ดี Huntington และ Nelson ก็ได้พยายามชี้ให้เห็นว่า "การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดม (mobilized participation)" หมายถึงการกระทำ ซึ่งได้รับการจูงใจใหม่หรืออิทธิพลต่อรัฐบาลโดยปราศจากการสนใจส่วนตัว หรือไม่จำเป็นจะต้องรู้ เรื่องการมีอิทธิพลต่อรัฐบาล แต่พวกเขากระทำเนื่องจากได้รับคำแนะนำหรือถูกจูงใจ โดย ความเคารพ ความรัก ความยินยอม หรือความกลัวผู้นำ หรือโดยต้องการประโยชน์จาก ผู้นำซึ่งเขาคิดว่าจะให้เขา¹²

¹²Ibid., pp. 125-126.

ส่วน "การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเอง (autonomous participation) นั้น Huntington และ Nelson ได้ให้ความหมายว่า" เป็น การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กิจกรรม (การมีส่วนร่วม) ถูกกำหนดขึ้นโดยตัวของผู้นั้นเอง เพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลและรวมถึงความสำนึกในหน้าที่ของพลเมือง¹³

Nie และ Verba ได้กล่าวว่า การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นการกระทำ ที่ง่าย และต้องการการจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในบางกรณีประชาชนอาจจะไปใช้สิทธิออก เสียงเลือกตั้งเนื่องมาจากพื้นฐานของแรงจูงใจมาจากภายในตัวเขาเอง (their own internalized motivation) แต่ในบางกรณีการเข้าร่วมทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิ ออกเสียงเลือกตั้งนั้นอาจเนื่องมาจากการถูกระดม (mobilized) ให้กระทำอย่างนั้นก็ได้¹⁴

การศึกษาในอดีต เมื่อปี 1961, 1964 และ 1967 ชี้ให้เห็นว่ายิ่งประชาชน มีการศึกษามากเท่าใด ยิ่งมีความสนใจทางการเมือง สนทนากฎหมายปัญหาการเมือง และ กระทำการที่จะใช้สิทธิพลตอร์ัฐบาลท้องถิ่นหรือรัฐบาลกลาง ตลอดจนติดต่อกับนักการเมือง มากขึ้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาพบว่า พวกมีการศึกษาสูงเข้าร่วมในกิจกรรมการ เมืองคือการเลือกตั้งน้อย (ทั้งการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การประชุม และการบริจาค เงินเพื่อการหาเสียง) พวกที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งสูงสุดได้แก่ประชาชนในระดับ

¹³ Ibid., pp. 6-9.

¹⁴ Norman H. Nie and Sidney Verba, "Political Participation," in Nongovernmental Politics, Handbook of Political Science Vol. 4 eds. Fred I Greenstein and Nelson W. Polsby (Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, 1975), p. 16.

ประถมศึกษา ติดตามมาด้วยผู้ซึ่งไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ สาเหตุที่พวกที่มีพวกระดับสูงมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งน้อยกว่าพวกไม่รู้หนังสือนั้นสามารถแยกได้ 3 ประการ คือ ประการแรก การเลือกตั้งต้องการเวลาและความอดทนสละพยายาม พวกมีการศึกษาสูงนั้นมีเวลาน้อยและอยากได้สิ่งที่ต้องการโดยรวดเร็ว แต่พวกมีการศึกษาต่ำอาจถือว่าการเลือกตั้งเป็นโอกาสรีบเร่งและมีเวลาสำหรับการรอคอยผลที่จะเกิดขึ้น ประการที่สอง ความกดดันของกลุ่ม การร้องขอจากกลุ่มเพื่อแสดงความภักดีต่อพรรค และการให้สินบน สิ่งเหล่านี้สามารถระดมให้คนที่มีการศึกษาน้อยเข้าร่วมในการเลือกตั้ง แต่สิ่งที่กล่าวมานี้แทบจะไม่มีผลต่อพวกมีการศึกษาสูง ประการสุดท้าย พวกมีการศึกษาสูงมีความรู้สึกผิดแปลกสภาวะทางการเมือง (political alienation) จากระบบการเมือง และจากนโยบายของรัฐบาล ในอินเดียผู้มีการศึกษาสูงยิ่งนิยมคอมมิวนิสต์และเผด็จการ ขณะที่ผู้มีการศึกษาน้อยนิยมชมชอบประชาธิปไตย¹⁵

ถ้าย้อนกลับมามองทางด้านปัจจุบันนี้ "อิทธิพล" ต่อพฤติกรรมการเมืองของบุคคลนั้นจะพบว่าประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ชั้นทางสังคม (social class) เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้ง ตัวอย่างเช่น การศึกษาในประเทศอังกฤษพบว่า ชั้นทางสังคมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความนิยมพรรคการเมือง¹⁶ การวิจัยของ M. Abrams และคณะพบว่าผู้ซึ่งอยู่ในชนชั้นต่ำมีแนวโน้มที่จะนิยมพรรคเลเบอร์มากกว่าผู้ซึ่งอยู่ในชั้นสูงและชนชั้นกลาง¹⁷

¹⁵Sidney Verba, Norman H. Nie and Jae-On Kim, The Modes of Democratic Participation: A Cross-National Comparison (Beverly Hill, Calif.: Sage Publications, 1971), pp. 26-44.

¹⁶John Blondel, Voters, Parties and Leaser 2nd ed. (Harmondsworth: Penguin, 1960), p. 18.

¹⁷Mark Abrams, et al., Must labour Lose? (Harmondsworth: Penguin, 1960), p. 18.

การวิจัยในสหรัฐอเมริกาปี 1956 ก็พบว่า ชนชั้นทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง คือชนชั้นที่ใช้แรงงานนิยมเลือก ประธานาธิบดีซึ่งสังกัดพรรคดีโมแครต มากกว่าชนชั้นกลางถึง ร้อยละ 14 เป็นต้น¹⁸

2. กลุ่มทางสังคม (social groups) อิทธิพลอีกบางอย่างที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองและการเลือกตั้งได้แก่กลุ่มทางสังคม ตัวอย่างเช่น การวิจัยของ John Goldthorpe และคณะ พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกสหพันธ์กรรมกรนิยมพรรคเลเบอร์มากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก กล่าวคือ การเลือกตั้งทั่วไปในอังกฤษปี 1959 ผู้เป็นสมาชิกสหพันธ์กรรมกรเลือกพรรคเลเบอร์ถึงร้อยละ 74 และในปี 1964 เลือกถึงร้อยละ 79 ขณะที่ผู้ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสหพันธ์กรรมกรเลือกพรรคเลเบอร์เพียงร้อยละ 55 (ในปี 1959) และร้อยละ 61 (ในปี 1964)¹⁹

องค์การหรือกลุ่มที่ให้การอบรมเรียนรู้ทางการเมืองแก่บุคคล หรือองค์กรที่ถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยมและบุคลิกภาพให้บุคคล มีดังนี้

- ก) ครอบครัว
- ข) โรงเรียน
- ค) สถาบันศาสนา
- ง) เพื่อนร่วมรุ่นและเพื่อนร่วมงาน

¹⁸ Angus Campbell, et al., The American Voter (New York: Wiley, 1960), p. 343.

¹⁹ John Goldthorpe, et al., The Affluent Worker: Political Attitudes and Behavior (Cambridge: Cambridge University Press, 1960), p. 63.

²⁰ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 25.

จ) สื่อมวลชน

ฉ) ระบบราชการ

กลุ่มทางสังคมที่มีอยู่หลากหลายต่างก็มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

3. พรรคการเมือง นอกจากกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในระบบเผด็จการและประชาธิปไตย มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมทางการเมือง ขณะที่กลุ่มผลประโยชน์เป็นผู้เริ่มต้นเสนอข้อเรียกร้อง และพรรคการเมืองเป็นผู้เปลี่ยนการเรียกร้องนั้นให้เป็นผลในทางปฏิบัติ²¹ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เรงเราให้ประชาชนมีความรู้สึกสำนึกทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่นกระตุ้นให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยไม่จำเป็นว่าจะเลือกพรรคใด พรรคหนึ่ง เพื่อเป็นการแสดงถึงความยอมรับในระบบประชาธิปไตย ขณะเดียวกันสนับสนุนให้ประชาชนออกเสียงเลือกตั้งพรรคการเมืองที่มีแนวนโยบายที่ตนต้องการ ไม่ใช่เลือกโดยยึดถือตัวบุคคล เป็นต้น²²

4. ผู้นำหรือชนชั้นนำ (Leader or Elite) การที่ประชาชนถูกระดมเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เกิดขึ้นเมื่อผู้นำทางการเมืองพยายามให้ประชาชนเข้าสู่พื้นที่ทางการเมือง โดยที่ชนชั้นนำทางการเมือง (political elites) ได้ประโยชน์จากการที่ประชาชนเข้าร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ในสังคมจารีตประเพณี การตัดสินใจซึ่งกระทบกระเทือนต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้รับการสนับสนุนว่ามีผลมาจากการกระทำของผู้นำ หมู่ชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน ลักษณะของสังคมจารีตประเพณีแบบเกษตรกรรมนี้ ผู้นำ

²¹จรัญ สุภาพ, ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย: เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 273.

²²ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, ระบบพรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 12-13.

ตารางที่ 5

สาเหตุในการพิจารณาเลือกผู้สมัครในอินเดีย

สาเหตุในการพิจารณา เลือกผู้สมัคร	ร้อยละ (กลุ่มตัวอย่างจำนวน 610 คน)
คุณธรรมของผู้สมัคร	42.1
ความยินยอมภายในหมู่บ้าน	14.0
ปัญหาท้องถิ่น	10.7
พรรคการเมือง	7.5
คำแนะนำของหัวหน้าหมู่บ้าน	4.8
วรรณะ	3.1
สนับสนุนเจ้านาย (เจ้าของที่ดิน)	0.7
อื่น ๆ	17.1
รวม	100

แหล่งที่มา: ปรับปรุงจาก Varma et al., Voting Behavior in a Changing Society, p. 312.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และมวลชนมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น ทั้งความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา²³ และการเมือง จากความสัมพันธ์อันใกล้ชิดนี้จึงเป็นการถ่ายทอดชนชั้นนำหรือหัวหน้าหมู่บ้านหมู่บ้านต้องการ ตัวอย่างเช่น ในตุรกี อินเดีย และที่อื่น ๆ การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่สูงที่สุดนั้นแท้จริงแล้วเป็นเขตชนบทแบบจารีตประเพณี ซึ่งผู้นำท้องถิ่นสามารถใช้เกียรติยศ ความสูงส่งกว่าในทางวัฒนธรรม สิ่งเร้าทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการบังคับอย่างเปิดเผยและข้อนเรน ในการระดมพวกที่สนับสนุนคนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง²⁴

Huntington และ Nelson กล่าวว่าผู้เข้ามีส่วนทางการเมืองซึ่งมีฐานะยากจนนั้น เข้าร่วมในการเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องจากความกลัว ความจงรักภักดี หรือความเคารพนับถือ ต่อผู้นำตามจารีตประเพณี ผู้นำทางศาสนา หรือต้องการผู้อุปถัมภ์ พวกมีฐานะยากจนเหล่านี้ไม่ได้สนใจในความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับรัฐบาล และไม่สนใจว่าการกระทำของเขาเกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในรัฐบาล²⁵

การวิจัยที่อินเดียพบว่า สาเหตุในการพิจารณาออกเสียงเลือกตั้งนั้น เกิดจากคุณธรรมของผู้สมัครมากเป็นอันดับที่ 1 คือร้อยละ 42.1 ของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จากการยินยอมพร้อมใจของชาวบ้านร้อยละ 14.0 ส่วนจากการแนะนำของหัวหน้าหมู่บ้านมีเพียงร้อยละ 4.8 (ดูตารางที่ 5)

²³Huntington and Nelson, No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries, pp. 28-29.

²⁴John D. Powell, "Peasants in Politics" (Unpublished manuscript, Harvard University, Center for International Affairs, 1972), pp. 4-8.

²⁵Huntington and Nelson, No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries, p. 124.

ปัญหาที่น่าคิดประการหนึ่งก็คือ อินเดียเป็นประเทศยากจน และประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวชนบท ซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรมที่จริง แต่อินเดียก็เป็นประเทศหนึ่งในสองประเทศในเอเชีย (อีกประเทศหนึ่งคือศรีลังกา) ซึ่งเป็นประเทศด้อยพัฒนา แต่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมั่นคงกว่าประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ ในเอเชีย อินเดียมีพรรคการเมืองที่เข้มแข็งคือพรรคคองเกรส²⁶ จึงเป็นปัญหาที่น่าพิจารณาว่า ปรากฏการณ์ของผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของอินเดียสามารถอธิบายการเลือกตั้งในประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ หรือไม่

สำหรับในประเทศไทยนั้น จากการวิจัยของ สมเกียรติ ส่งสัมพันธ์ ในอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะใช้ห้วคะแนน ซึ่งมีอยู่เกือบทุกตำบลเป็นผู้ช่วย โดยการเรียกประชุมลูกบ้าน พร้อมกับการจัดเลี้ยงสุรา อาหาร ลูกบ้าน และขี้แจงขอร้องชาวบ้านในห้วคะแนนให้ผู้สมัคร ห้วคะแนนส่วนใหญ่มักจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู และผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้านนั้น ๆ การหาเสียงครั้งนั้น ปรากฏว่าผู้สมัครใช้ห้วคะแนนเป็นผู้หาเสียง และใช้เงินในการหาเสียงเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก จากการสอบถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการหาเสียงผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนหนึ่งให้คำตอบว่าใช้เงินเพื่อการทำเสียงเลือกตั้งครั้งนั้นประมาณ 2 - 3 แสนบาท หรือน้อยกว่านั้น แต่ในทางปฏิบัติ ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้เงินหาเสียงเป็นจำนวนมากกว่านี้ ผู้วิจัย (สมเกียรติ ส่งสัมพันธ์) ได้สอบถามกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านหลายตำบล ทราบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนไถ่ลงทุนซุกบ่อน้ำ สร้างถนนเข้าหมู่บ้าน ทำนุบำรุงวัด ซ่อมแซมโรงเรียน แจกเงินชาวบ้าน เลี้ยงสุรา อาหาร ฯลฯ²⁷

²⁶ สมเกียรติ อ่อนวิมล, "เอเชียใต้: อียเดีย," ใน เอเชีย: ความรู้ทั่วไป กรมการศึกษานานาชาติ และคณะ, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: ธีรานุสรณ์การพิมพ์, 2525), หน้า 73-78.

²⁷ สมเกียรติ ส่งสัมพันธ์, "ทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 เมษายน 2519: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริณญามหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 80.

จากแนวความคิด หลักการทั่วไป และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยถูกระดมไปด้วยความสำนึกของตนเองที่ไต่กล่ามาแล้ว พอสรุปเป็นข้อยุติเบื้องต้นเชิง ทฤษฎีได้ว่า ในสังคมชนบทนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง (รวมทั้งการไปใช้สิทธิออกเสียง เลือกลง) มีลักษณะเป็นการถูกระดม มากกว่าที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยความสำนึกของ ตนเอง

ความรู้ทางการเมือง

ปัญหาที่พบอยู่เสมออย่างหนึ่งสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา ก็คือ ประชาชนยังขาด ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง พิจารณาได้ว่ามีสาเหตุสำคัญ ๆ อยู่หลายประการ เช่น สถาบันทางการเมืองอันได้แก่พรรคการเมืองและผู้แทนราษฎรไม่ได้ทำหน้าที่ในการสร้าง ทัศนคติ สร้างความเข้าใจทางการเมือง และความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยให้แก่ ประชาชนอย่างแท้จริง²⁸

Milbrath กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเมืองจะรับสิ่ง กระตุ้นทางการเมืองมากกว่าในชนบท ตลอดจนผู้ซึ่งมีการศึกษาสูงกว่า ก็จะได้รับสิ่งกระตุ้นทาง การเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า ชนชั้นกลางได้รับสิ่งกระตุ้นทางการเมืองมากกว่าชน ชั้นผู้ใช้แรงงานเพศชายก็ได้รับสิ่งกระตุ้นทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง สิ่งกระตุ้นทางการเมือง เหล่านี้อาจจะมาจากสื่อมวลชน การรณรงค์หาเสียง การประชุม หรือการสนทนาเป็นส่วน ทั่วไปได้ และผู้ใดได้รับสิ่งกระตุ้นทางการเมืองมากกว่าย่อมจะทำให้มีความสนใจทางการเมือง และมีความรู้ข่าวสารการเมืองมากกว่าด้วย²⁹

นอกจากเหตุผลดังกล่าวนี้ โรงเรียนของชาวชนบทแทบทั้งหมดจำกัดอยู่ระหว่าง ป.4 - ป.7 ซึ่งอนุมานได้ว่าฐานของความรู้ความเข้าใจทางการเมืองยังแคบและน้อยมาก

²⁸ คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงาน ผลการวิจัย เรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2515), หน้า 159.

²⁹ Milbrath, Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics; pp. 39-47.

ตามการจัดทักสูตร³⁰ การวิจัยในเขตกรุงเทพมหานครพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับปานกลางถึงดี³¹ แต่การวิจัยที่ต่างจังหวัด (จังหวัดชลบุรี) พบว่าประชาชนไม่เข้าใจการเมืองในระดับชาติมีมากถึงร้อยละ 50³² ในอีกแง่มุมหนึ่งทั้งการวิจัยในต่างประเทศและในประเทศไทย พบว่า ถิ่นที่อยู่อาศัยระดับการศึกษา เพศ ฐานะการ เศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน³³

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปเป็นข้อยุติเบื้องต้นได้ว่า คนไทยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท เป็นผู้มีการศึกษาน้อย และมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ คงจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองน้อย

ความรู้ที่ออกการเมือง

ในระบบการเมืองหนึ่ง ๆ หากประชาชนมีความรู้สึกวาระบบการปกครองนั้นเหมาะสม

³⁰ คณะอาจารย์ผู้ทำการวิจัย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรตต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย, หน้า 21.

³¹ วิจารณ์ ปราโมช ณ อยุธยา, "การศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร วันที่ 4 เมษายน 2519" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), บทคัดย่อ.

³² ชัยวัฒน์ รัฐขจร, "ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี ประเทศไทย" หน้า 149.

³³ ไพรคดู Milbrath, Political Participation: How and Why Do people Get Involved in Politics, pp. 39-47; วิจารณ์ ปราโมช ณ อยุธยา, "การศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร วันที่ 4 เมษายน 2519" บทคัดย่อ

และมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ย่อมจะทำให้ห่างไกลต่อการปกครองและการพัฒนา
ระบบการเมืองนั้น ตลอดจนเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองย่อมจะไม่เกิดขึ้น

ผู้ที่ศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับ "ความรู้สึกมีประสิทธิภาพ
ทางการเมือง (political efficacy)" มาใช้เพื่อชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกของพลเมืองที่มีต่อ
การเมือง ว่ากระบวนการเมืองในระบบการเมืองที่เขาสังกัดอยู่มี "ความหมาย" ต่อตัวเขา
เพียงใด เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของบุคคลว่าเขามีความสามารถ (ด้วยตัวเองหรือ
ร่วมกับผู้อื่น) เปลี่ยนแปลงสังคมและการเมืองได้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนความรู้สึกว่าความ
พยายามของเขาสามารถสร้างพฤติกรรมอันพึงปรารถนาในส่วนการใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมือง³⁴

David Easton และ Jack Dennis วิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบของ
ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองออกเป็นความรู้สึกมีศักยภาพทางการเมืองโดยตรงของบุคคล
ความคิดว่าตนเองมีความสามารถที่จะเข้าใจการทำงานของรัฐบาล มีความสามารถที่จะหาช่อง
ทางที่จะเข้ามีอิทธิพลต่อรัฐบาลได้ และความรู้สึกไม่ยอมแพ้อุปสรรคชะตาหรือไม่ยอมรับสภาพ
ของการเป็นฝ่ายถูกปกครองแต่ฝ่ายเดียว³⁵

³⁴ Kenneth Prewitt, "Political Efficacy," in International Encyclopedia of the Social Science Vol. 12 ed. David L. Sills (New York: Macmillan and Free Press, 1968), p. 225.

³⁵ David Easton and Jack Dennis, "The Child's Acquisition of Regime Norms: Political Efficacy," The American Political Science Review Vol. 6 No. 1 (March 1967), p. 36.

Robert A. Dahl เชื่อว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองทำให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองเพิ่มขึ้นไปด้วย ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลมีความรู้สึกในความสามารถของตนน้อย³⁶ ในด้านการให้มติดีผลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลผู้นั้นก็จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยด้วย³⁷ (ดูตารางที่ 2)

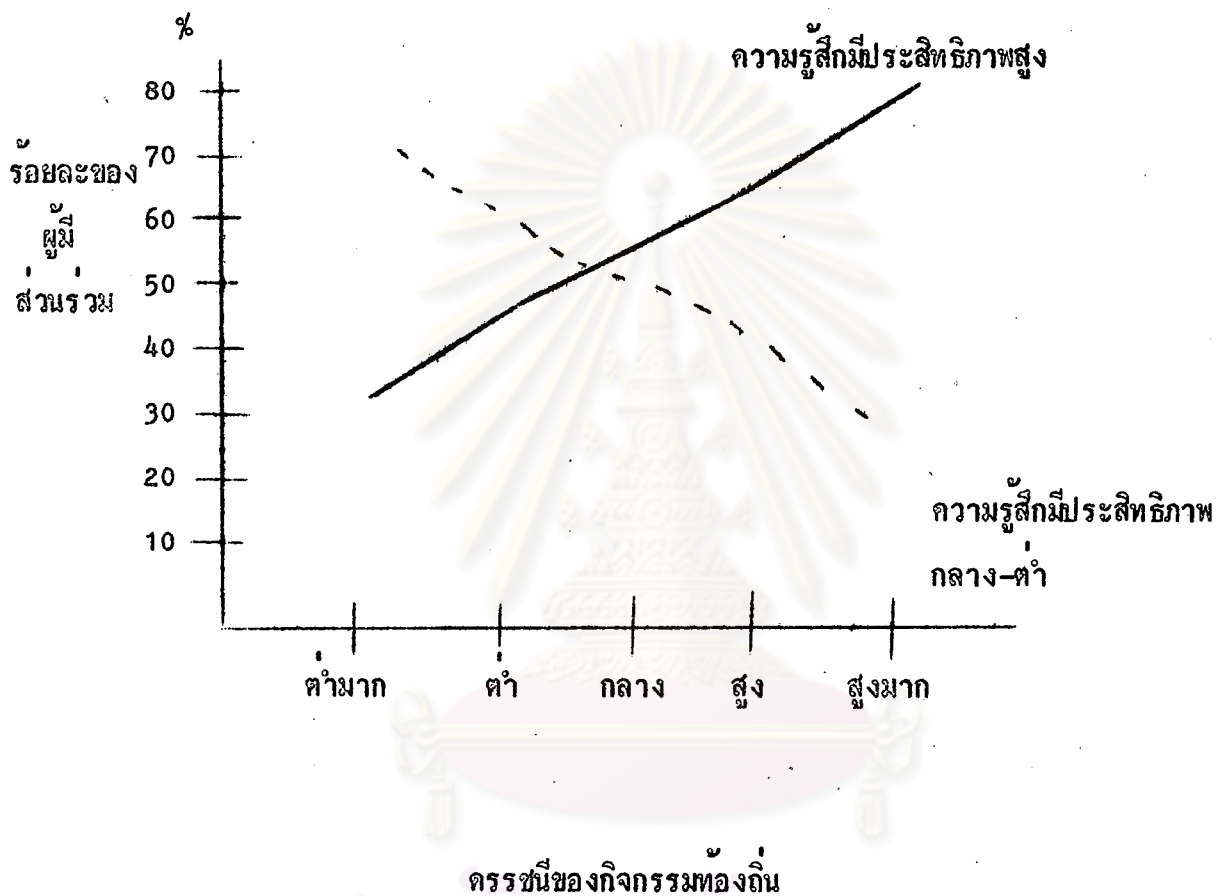
---

³⁶ความรู้สึกมีประสิทธิภาพ (efficacy) มีรากฐานมาจากจิตวิทยาสังคม มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับ "ความเชื่อต่อตนเอง (ego strength)" "ความรู้สึกมีความสามารถ" "ความรู้สึกเชื่อมั่นตนเอง (self-confidence)" และ "ความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพ" (personal effectiveness) โปรดดู Prewitt, "Political Efficacy" p. 225. และDahl เองก็ใช้คำดังกล่าวปนกัน.

³⁷ Robert A. Dahl, Who Governs? Democracy and Power in a American City (New Haven: Yale University Press, 1967), pp. 287-288.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2 แสดงถึงว่ายิ่งบุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองของท้องถิ่นมากเท่าใด ยิ่งทำให้ผู้นั้นมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงขึ้นเท่านั้น

ที่มา: Dahl Who Governs?, p. 288.

การวิจัยของ Campbell และคณะ ศึกษาโดยเลือกตัวอย่างจำนวน 1,582 คน ตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลว่าการกระทำทางการเมืองของเขามีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมืองเพียงใด กล่าวคือเป็นความรู้สึกว่าการปฏิบัติหน้าที่พลเมือง (civic duties) ของบุคคลเพียงพอหรือไม่รู้สึกว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมใดหรือไม่และบุคคลมีส่วนในการทำให้เปลี่ยนแปลงหรือไม่เพียงใด ผลการวิจัยของ Campbell และคณะ พบว่า ผู้มีรายได้น้อยมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูง และผู้มีรายได้น้อยมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองต่ำสุด³⁸ การวิจัยของ Robert A. Dahl ก็พบว่า ผู้มีอาชีพตั้งแต่เสมียนถึงผู้บริหารมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากกว่าผู้มีอาชีพใช้แรงงานและผู้มีการศึกษาสูงมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ³⁹

ความสัมพันธ์ของ "แนวความคิดอื่น" (เช่น การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ) กับแนวความคิดเกี่ยวกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองนี้ ถ้าพิจารณาจากสภาพการณ์ของประเทศไทยก็มีปัญหาอยู่มาก เพราะว่าคนซึ่งอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาสูงกว่า น่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่า ตามแนวทฤษฎีซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การศึกษาเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งกับความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง เช่นการศึกษาของ Angus Campbell และคณะ พบว่า การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและความรู้สึกมีประสิทธิภาพ

³⁸ Angus Campbell, et al: The Voter Decides (Evanston: Row Peterson, 1954), pp. 187-191.

³⁹ Dahl, Who Governs? Democracy and Power in an American City, pp. 288-292.

ทางการเมืองมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกคือ ผู้ที่มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงจะ
ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในอัตราร้อยละสูงตามไปด้วย (ดูตารางที่ 6)

ตารางที่ 6

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองและการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ความรู้สึกมีประสิทธิภาพ ทางการเมือง	ค่า				
	1	2	3	4	5
ร้อยละของการไปเลือกตั้ง	52	60	75	84	91

แหล่งที่มา: Campbell, et al; The American Voter Table 5-6, p. 105.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการวิจัยของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ก็พบว่าประชาชนในต่างจังหวัดมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองมากกว่าประชาชนซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 7

คะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองจำแนกตามที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย	กรุงเทพฯ	ภาคเหนือ	ภาคใต้	ภาคกลาง	ภาคอีสาน
คะแนนเฉลี่ยความรู้สึกมีประสิทธิภาพ	2.47	2.65	2.71	2.88	2.88

หมายเหตุ ค่าที่แสดงในตารางเป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิต (means) ของข้อสัมฤทธิ์เท่ากับ 3 (ต่ำสุด 1 สูงสุด 5) และคำถามของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว คล้ายคลึงกับคำถามในข้อ 23, 24, 25, และ 26 ในแบบสอบถามของการวิจัยครั้งนี้ (ซึ่งพิมพ์ไว้ในภาคผนวก ก.)

ที่มา: พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, ชาวสารการเมืองของคนไทย (เอกสารโรเนียวรายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2523), ตารางที่ 5.11 หน้า 99.

จะเห็นว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงกว่าภาคอื่น (ดูตารางที่ 7)

นอกจากนี้ การวิจัยของ จิรายุทธ วัจนะรัตน์ ได้ทำการวิจัยประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ขาดความศรัทธาและไม่แน่ใจว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งจะมีประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ก็ทัศนคติไม่ดีและขาดความเชื่อคือศรัทธาในพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงทำให้ประชาชนในกรุงเทพมหานครไปออกเสียงเลือกตั้งน้อยกว่าในชนบท ทั้ง ๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ก็เห็นว่า

การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่สำคัญของประชาชน⁴⁰

จากหลักการทั่วไปต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วพออนุมานเป็นข้อสรุปเชิงตรรกเป็นเบื้องต้นได้ว่า การที่ชาวชนบทของประเทศไทยไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากนั้นคงจะเนื่องมาจากว่าชาวชนบทมีความรู้สึกที่ติดข้องการเมือง

สรุป

จากแนวความคิด หลักการทั่วไป และทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าชาวชนบทในนครระดมโคงาย เป็นผู้มีความเคารพต่อผู้นำท้องถิ่นตามจารีตประเพณี เพราะว่ามีการศึกษาต่ำและมีความรู้สึกที่ติดข้องการเมือง การมีความเคารพต่อผู้นำ การมีการศึกษาต่ำ การมีความรู้สึกที่ติดข้องการเมือง มีความสัมพันธ์กันและทำให้การบริหารงานเลือกตั้งมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้สามารถอนุมานได้ว่า สาเหตุดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันในการผลักดันให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในอัตราสูงทีเดียว

ข้อสรุปเบื้องต้นดังกล่าวได้นำมาเป็นฐานในการกำหนดปัญหา วัตถุประสงค์ในการศึกษา สมมติฐาน และการกำหนดตัวแปรในการศึกษานี้ โดยจะทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในอำเภอป่าคิ้ว จังหวัดยโสธร ซึ่งจะกล่าวถึงสภาพการณ์ทั่วไปโดยละเอียดในบทที่ 3

⁴⁰ จิรายุทธ วัจนะรัตน์, "การไม่ไปออกเสียงเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งขอมสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2524 เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 214-215.